„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, и уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 201. У Новом Саду у петак 28. децембра 1884. (9. јануара 1885.) ГОДИНА XIX.

ОПЕТ КАЈМАКАМЛИЈЕ.

Београд 24. децембра 1884.

Један од дневних листова овдашњих донео је ту скоро белешку како међу осталим предлозима што их Гарашанинова влада спрема за идућу сесију скупштинску има и тога! да се Србија подели на пет области. Међу оним многим ситним гласовима којих су пуни ти дневни листови, овај глас извесно многи нису ни опазили, па, са свим природно, нису му ни могли приписати онај значај који га има, ма да је донесен као прост глас претрпан ситним вестима полицијскога гласника. Али за оне који су пажљиво пратили развој Србије за последње време, који су недавно читали листове, што у Србији излазе, и који мало боље познају Гарашанина и његове другове — тај глас има свога значаја, и то врло великога и замашнога.

Извесно ће и који од овдашњих политичких листова свратити пажњу на тај глас и проговорити о тој ствари коју више. Што није до сада, том ће бити узрока сигурно у данашњим приликама у којима се штампа у Србији налази и у готовости владе да дрско пориче све оно што би хтела чим наиђе на јачи отпор у јавном мњењу. Имајући то па уму, ми мислимо да неће бити с горега ако кроз „Заставу“ дамо израза нашем мишљењу о тој ствари, без обзира на то хоће ли о том и листови у Србији коју више рећи. У сваком случају неће бити рђаво ако и „Застава“ проговори о томе.

Читаоци „Заставе“ сетиће се како је некада „Самоуправа“ београдска донела један формалан предлог закона о подели Србије на пет области, који је тадашња Пироћанчева влада спремила да поднесе скупштини. Тада се и у новинарству и у јавном мњењу у опште дигао велики протест против тога законског предлога, и он је крштен својим правим именом: предлог о кајмакамлијама, на којим имају много склоности посседници старих кајмакама. Влада је услед тога отпора, који је врло значан био и међу самим владиним пријатељима, била принуђена да порекне јавно, да она мисли такав предлог скупштини подносити, ма да је најочигледније доказано, да је такав предлог постојао. Од тога времена о том се није ништа више говорило, и многи су мислили да су се напредњаци одрекли те своје заветне мисли. Али који су напредњаке боље познавали, знали су да су они остварење тога свога завета само одложили, али не — напустили.

Те боље прилике за напредњаке наступиле су. Они су својом владавином довели народ на послетку дотле да је један део његов подлегао њиховом искушењу и латио се . . . пушке да се брани од власничке самовоље. То је њима било добро дошло, они се нађу наједан пут у улози избављача и спасилаца земље. . . они који су земљу на ивицу пропасти и довели. Реакција коју су ставили била им је добродошла за њихове планове. Под опсадним стањем „изабрани“ су посланици 25. јануара, прошле године и створена је скупштина која ће играти како они буду свирали. Прва сесија те скупштине припремила је земљиште за њихове планове. Дала је влади новаца колико је хтела, одобрила јој све незаконе мере које је предузимала била дотле, затворила је уста свима слободнијим људима у Србији, који би могли спречити је у „патриотском“ послу гушења слободе, створила је потпуно туторство полиције над општином и . . . сад је на реду даљи посао. Треба довршити започету ствар. Сад се спремају предлози који ће да крунишу реакцију. Међу најважнијима је тај да се Србија подели у пет области — кајмакамија, које ће имати војно-полицијско уређење.

Да би се публика и јавно мнење у Србији припремило, или управо да би му се опипао пулс, сад се полако, пажљиво, нежно пушта глас по глас о том. У том предњаче Дневници, који несвесно утапкавају путе напредњачким плановима. Од времена кад је предлог о кајмакамијама извучен из министарске фијоке и изнесен на видело дана, прошло је доста времена: то се сигурно заборавило, мисли се. Сад се можемо опет на то вратити. Али како већ имамо у том искуства, то сад ваља бити много пажљивији Нека најпре Дневници пробају пулс. И он је пробан. По првој проби изгледа да ће бити добро. Није се ниједна реч још о том чула, и као да се не види и не опажа да је нови предлог о подели Србије на пет области стара кајмакамска ствар. Али нека се не радују баш много. Истина је да је ова скупштина готова на све, истина је да ће Гарашанину и Столу бити лако увући је са свим у своје вигове и планове. Али нека знају да сем њих и ове скупштине има још један крчмар без кога они сав тај рачун праве; нека знају да они тога крчмара могу једном и два пута преварити, али да им он може на послетку сав рачун покварити и пребрисати.

Да тај крчмар, српски народ, не буде преварен, дужност је српског новинарства да га обавести, да му каже шта му спремају његови власници.

Ти народе, буди на опрезу, а ти журналистико српска врши твоју дужност поштено, савесно и слободно.

Невини глас о подели Србије на пет области, то су старе, подвиге напредњачке кајмакамије — то знајте, упамтите. па се добро чувајте.

ПРЕ ПЕДЕСЕТ ГОДИНА.

Православни Божић 1835. године знаменит је дан по Хрватску, па и по остало Славенство. Тога дана, дакле пре 50 година, издао је Лудевит Гај 1. број свога листа „Хорватске Новине“ а неколико дана после тога 29. децембра, забавни лист „Даницу.“ Хрватски листови прослављају данас после 50 година тај знаменити дан а уједно и спомен Лудевита Гаја, који је довикнуо своме народу па и свом осталом Славенству: „Народ без народности, јест тело без костију.“ Ево шта пише „Позор“ о томе:

„На данашњи дан пре педесет година загали прву луч новога живота хрватског народа генијални младић др. Лудевит Гај у својој двадесет и петој години. Окружен од неколицине младих узнесених људи, узнемиривао је већ пре тога кроз две три године обамрле старије људе, који су се само чудили томе, шта све ти младићи желе. Мађари пречише издавање ма каквих хрватских новина, али млади Гај ступи пред краља Фрању I., а краљ изрече ове знамените речи: **„Кад Мађари могу новине издавати, зашто неби то слободно било и Хрватима.“** Тако дозволом краљевом изда Гај 6. јануара 1835. прве „Новине хрватске“ и „Даницу“. Задахнут вишим духом одмах позва у слогу сва четири славенска племена на југу, Словенце, Бугаре, Србе и Хрвате, а милим погледом погледао је и на други суплемени нам славенски свет.

За слогу с Хрватима успале се суседни Словенци и настану свезе између обадва племена нежне и красне, какових невидеше оци наши у свим прошлим вековима. Између Срба и Хрвата ухвати она вера корен, да су један народ, у тој вери тражи се спас, у тој вери јесте нада у бољу будућност. Ова вера није нова, њу су наслућивали наши песници прошлих векова, њу су учили и пре наши граматици, али сада није то слутња, није наука, већ је вера жива, која је сама кадра довести народ к спасу. Погледи из Загреба у славенски свет продахнути од удивљења за величину славенскога света подају препородитељем нашим дивну снагу да свладају неизрециве неприлике. Свезе с племеном чешким бивају толико искрене и братске, да Чеси приступају у дружбу хрватску, а Хрвати уче језик чешки. Загреб постаје занимивим и важним у славенском свету, а као на узкрситеља новог народног живота упрте су њим очи свег народа хрватског.

Први дах новога народнога живота, којим надахну Лудевит Гај свој народ, кад већ у првом прогласу позивље у слогу сродна племена, тај први богом дани глас кроз ово педесет година водио је народ хрватски и спроводио га као гласник боље будућности. Као што код велике реке где бију валови у једну и у другу обалу, а опет свима њима облада главна струја реке. тако и у свакдањем животу народа хрватског и српског, а и словенског и политичке тежње и настојања разилазе се кадгод на противне обале, али све ће се те кадгод и бурне и валовите приказе напокон распрскати, пак ће потећи у главну струју велике народне идеје, како нам ју је геније народа нашега огласио преко Лудевита Гаја 6. јануара 1835.“ — Ми се овој жељи нашег хрватског новинарског друга од срца придружујемо.

„Позор“ је у прославу 25. децембра 1835. год. прештампао 1. број „Новине Хорватске“ и „Данице“ оним истим језиком и правописом, којим су те новине тада писане. Држимо да ће наше читаоце са језикословног гледишта занимати, ако овде верно прештампамо један одељак из „Novine Horvatzke“ који говори о Србији. Ево тог места:

„Сербска. Поведа се, да је Султан ву техају месеца Рујна (Септембра) Сербскому Кнезу Милошу Обреновићу свој велики ред обилно з бриланти накихен поделил, Хусемну Паши Видинскому наручил, да му он ово хазти знамение сам зрухи, и то полег заповеди Султанске на концу рехенога месеца при Бригову на Тимоку вхиниено је. Кајти би пако ово надарение перво било, које је икада сербски Кнез од Турскога Цара добил, зато је прилику дало вноговератној светехнози ву многех Сербскех места, а навластито ву зтолном Крагујевцу.“

Политички преглед.

Кнез Адолф Ауерсберг. 25. тек. месеца умр'о је напрасно у Бечу 'кнез Адолф Ауерсберг, дугогодишњи министар-председник аустријски. Он је управљао јавним пословима аустријским на близу 9 година. Дошао је на владу 1871. после Хохенварта, а одступио је са владе 1879. год. и направио места данашњем министру-председнику Тафе-у. Ауерсбер је био противник Славена. Под његовом владом је дошао крах, под његовом владом беше корупција у највећем јеку. Његову страну звали су у оно доба „странка управних одборника“, јер су готово сви важнији људи те странке били на челу новчаних завода и индустријалних подузећа, која не оставише у народу светлих успомена. О способностима кнеза Ауерсберга не влада високо мишљење. Ма да је он био шеф министарства, опет су то министарство звали министарство „Ласерово“, јер је управо министар Ласер био душа тога министарства.

Из Бугарске. У предбожићној скупштинској седници интерпелисао је бугарски посланик Шинков министра спољних послова: да ли је Турска на основу 23. чланка берлинског уговора увела у Македонији реформе; да ли су гласови који одонуд долазе, истинити; и да ли бугарска влада у том правцу намерава штогод предузети. Министар ће одговорити после празника. Гаврило паша, губернатор источне Румелије забранио је за сву покрајину зборове и договоре у ствари турских насиља у Македонији. У Софији ће се од нове години покренути лист „Македонски Глас“, коме ће спадати у задаћу да прати стање хришћана у Македонији и да се заузима за њихове интересе.

Одзиви „Застави“.

На првом месту дајемо противницима реч.

Бечка „Преса“ доноси белешку из Новог Сада, у којој се тврди, да је досадање, Бекићево, уредништво одустало од „Заставе“ с тога, што није било сигурно да ће му материјални опстанак бити код листа обезбеђен.

За тим наставља овако: Ново уредништво, које се састоји из самих социјалиста обриче у програму, да ће „Заставу“ уређивати у старом правцу, па ма с тога лист и пропао. (?) Судећи по политичком расположају, који данас влада у српском народу, не може се друго ни очекивати но да „Застава“ пропадне, у прикос свом напрезању данашњег уредништва“... Не ћемо да полемишемо, али не можемо прећутати питање које нам се намеће: Кад „Преса“ вели, да је досадање Бекићево уредништво зебло за свој материјални опстанак, то значи толико: оно је зебло да „Застава“ под њим не падне на најнижи број претплатника. Па кад „Преса“ то признаје, онда нема много логике у томе, кад вели, да је српски народ уз кикиндски правац, и да ће „Застава под данашњим правцем пропасти.

Вести које су наши „нотабилитети“ или њихови пријатељи протурили по осталим страним противничким листовима, веле, како је данашња промена у редакцији „Заставе“ изазвала у српском народу неописано — негодовање. Држимо да ову вест ваља да штампамо без примедбе. Народ ће то прочитати, па ће најбоље знати, је ли то тако.

Загребачки „Позор“ пише услед променутог уредништва „Заставе“ ово: „Досадањи правац „Заставе“ био је наперен против српског народа и његових интереса, те су га зато осуђивали сви незаведени Срби, дакле готово цео српски народ. Но што је протународно то је протуприродно, а што је протуприродно, томе нема опстанка. „Застава“ најбољи је доказ тој тврдњи; она је свој протународни правац могла одржати само десет месеци, а онда је морала капитулирати пред народном свести, која је опет заузела утврде које су јој испрва опредељене биле. Ми се од срца радујемо тој победи, те ју веселим срцем бележимо као први радосни чин 1885. године. Vivat sequens!“

Загребачка „Слобода“ доноси изјаву власнице и новог уредника „Заставе“, те на завршетку вели ово: „Познавајући г. Ј. Томића из његових чланака у „Српском Колу“, ми се радујемо тој промени код „Заставе“, тим више, што се уредник јавно заверава, да ће „Заставу“ уздржати неомаљану“.

Од приватних особа добили смо ове брзојаве и писмене одзиве:

Уредништву „Заставе“.

Из Кнеза 24. дец. 1884.

Пошто се „Застава“ вратила на стари бедем обране српске части и права, то се и ми на том бедему налазећи, изоставши стари претплатници њезини, враћамо њој (са већ послатом претплатом) и кличемо: „Слава Милетићу! Живила Милица! Живио Јаша Томић! Живила „Застава“!

Жарко Николић.

Уредништву „Заставе“.

Фелдварац, 23. децембра.

Радујемо се, те нотабилитети тако брзо доиграше своју улогу. Не дао бог да се икад више на светској позорници појаве. Ми од данашњег уредништва очекујемо све, а обричемо сваку могућу моралну и материјалну помоћ.

Уредништву „Заставе“.

Стара Пазова 23. децембра.

Када је наступила борба после кикиндске конференције те осветљен био траг, којим је „Застава“ пошла, одлучисмо се не читати „Заставу“ док не добије новог уредника. Честитамо власници и свима оними, који су тај дан ускорили.

Стари претплатници, који ће то опет бити.

Уреднику „Заставе“.

Панчево.

Радоснијег божићњег дара није нам нико могао приредити но дична Милица и данашње уредништво „Заставе“. Залажемо реч, да ћете скорим моћи другојаче писати о Панчеву.

Панчевачке занатлије.

Уредништву „Заставе“.

Загреб.

Здраво да си српска кћери!
Таке зборе то смо хтели,
То је наша нада била,
Та се данас испунила;
Кад извесни куцне час,
Зови само ево нас!

Србадија.

Уредништву „Заставе“.

Загреб.

Живила Орлеанка дјева деветнајестог века! Живило ново уредништво!

Шимић.

Уредништву „Заставе“.

Загреб.

Живила дична кћи славнога борца Милетића, која истрже народну „Заставу“ из руку душмана.

Милетићевци.

(Наставиће се.)

Вести из места и са стране.

Коњска жељезница у Сарајеву. У Сарајеву је саграђена коњска жељезница, и предата је саобраћају на нову годину, по новом календару. Кад би човек узео са површбне стране да суди о босан-

ским приликама, он би морао да говори о неком напретку, о цивилизацији која продире на исток, али би то било у самој ствари неправо. Лепо је то до душе кад се земаљска влада брине о коњској жељезници, али гласови из Босне не доказују да се она ревносно брине и о школама, о судовима а нарочито о материјалном бољитку онога народа. У Босни влада још феудализам, робота; у рукама ага и бегова је целокупна земља а народ је раја. Јели то култура, ако се у такој земљи подижу коњске жељезнице!?

Забава у српској читаоници. Већ од више година уобичајено је, да се у очи нове године држе забаве у српској читаоници, тако ће и ове године у понедељак 31. о. м. бити игранка, на коју имају приступа чланови читаонички и гости њихови са стране. Почетак ће бити у 8 часова у вече.

Земљотреси у Шпанији. Из Шпаније долазе непрестано веома непријатни гласови; земљотреси никако да престану. Провинција Гранада пострадала је највећма, а колика је штета у порушеним варошима и изгинулим људима, то се за сад не може ни приближно да определи. Свакојако број мртвих броји данас већ и у хиљаде. Многи хоће онај големи ветар, који је пре недељу дана беснио код нас, да доведу са оним земљотресима у свезу.

Народна просвета.

(Школа. — Књижевност. — Уметност. — Позориште.)

Пофторна или недељна школа.*)

I.

Уредбом школском од 1872. године узакоњено је, да деца, која сврше редовну школу и навршe дванајсту годину живота свога — полазе пофторну школу. Ова траје три године, или до навршене петнајсте године живота. Тек после тога излази дете фактично из школе. Пофторна је школа данас, које молећи, које гонећи, мање-више свуда већ уведена. Па како је сматрам за важну, управо стожерну чињеницу напретка нашег подмлатка, поглавито онога дела, који остаје код куће и не полази средње заводе — рад сам с овим редцима да свратим пажњу на њу и неколико искрених речи да проговорим.

Дете је свршило редовну школу. Навршило је и дванајсту годину своју. У школи је добило основно знање. Оно му је од велике користи, јер му је у животу преко потребно. Знање се то разграњава на све стране и дете не може учинити ни корака једног у животу а да на коју грану ту не наиђе. Тек ће му тада окусити праву важност његову и видети, да му је оно заиста неоцењиво благо и велика добит животна. Јер неоспорна је истина, да све, што се у школи учи — учи се за живот. А то ће друкчије рећи: ученик треба, да се — у школи стеченим знањем — у животу користи. Но узме ли човек бодро све одношаје на око, промерили их озбиљно, може приметити, да је у ствари самој скоро противно. Са изласком из школе постаје детету сво стечено знање готово илузија. Опростивши се дисциплине школске и не пада му више на ум, да се са њиме занима. Што га је дотле придржавало за књигу беше само закон и дисциплина школска. Са одстрањењем тога закона и дисциплине те школске, оно је постало на мах самовољно, управо пусто, те ради шта хоће и — како хоће. Навршена дванајста година његова, још није оно доба, када се озбиљније почиње о нечем судити и мислити: о будућем животу и не води се рачун. То је још детињска плитка и лакоумна памет. У томе добу, а после школске дисциплине, као да највеше долази дете до прелома; баш као да се налази између Сциле и Харибде. Та у томе се добу најлакше клизне и за грехом — грех се ваља! А што се самог изнешепог из школе знања непосредно тиче, није чудо, ако човек чује од по некога, како је за време школовања свога био „ваљан ђак“ (тако се бар за њега говорило онда) а сад једва што нешто читати уме, а о другом чему да га човек и не пита. При самим повољним околностима њега нико није потстрекивао, да понавља оно, што је у школи чуо и научио. Родитељима и не падаше на ум, да га на то потстичу. Та они су често задовољни, што им се дете куртализало школе. Сретни и блажени се налазе, што им је синак слободан од ње. На тај начин пропадне у њему све, што је научио и знао, и у добу човештва, само се повлачи траг неки за њим, који га подсећа, да је некада, као дете, отворенije и смелије посматрао околину своју, него сад као човек. С тога се отворено и смело признати мора, да се боље није могло учинити, него узаконити, да свако дете, после свршене редовне школе и навршене дванајсте године — полази још три године пофторну школу; или да тек с навршеном петнајстом годином — фактично из школе иступи. Тиме је очевидно ударен чврћи темељ просвети и напретку њеном; очито је осигуран трајан успех умном и моралном савршенству народном.

Узмемо ли сад данашњи наставни план наш преда се, промотримо ли га озбиљно, видећемо, да је дете, које се по њему настављало — изишавши из школе — право стармали постало. Чему се све оно није учило! Слабачким умом својим продирало је у суштину језика свога; полиглотија га је у море патње увлачила. Природа му је у малом сва пред очима. У свету се окреће као по својој рођеној кући. Слабачким умом сиојим машало се и светске васионе. Мерило је и разрачунавало разне просторије и решавало најсложеније друштвене и друге рачуне.

Но да ли је то све у његову трајну својину прешло? — било би питање на првом месту. Јер ваља да је све у њему тако учвршћено — укорењено управо, да се сваким, ма кад и ма у које доба користити може. Тек ће му онда од праве користи бити. Друго, ако је и постало трајном својином, да ли је кадро за практичан живот применути? Јер бадава ће човек познавати строј једне машинерије, ако је у практичном животу употребити не зна, не вреди му ништа. А то није ништа чудно, познавати нечега саставне делове а незнати употребу целине. Дакле и ученик, ако стечено знање своје, не уме у животу да употреби, шта му вреди? — баш ништа. Тиме ничега постигао није. Отуд се и намеће ово друго питање. За одговор добијамо пак: ако се на то упућивало није, заистину неће знати ни применути на практичан живот. Дакле, мора му се пут показати, којим да ходи; мора му се открити практична страна свега. Редовна му школа то дати не може; једино ће у пофторној школи постићи. Добро организована пофторна школа, кадра је, да му открије практичну страну; она је у стању, да му покаже пут, којим му ходити ваља. Задатак јој је дакле замашан, али ако се повољно реши — онда је циљ постигнута!

Према овоме, да пођемо сад мало даље.

У редовној школи даје се детету знање по системском реду; у пофторној школи тога не може бити. Према задатку своме, она обухваћа целину и ту целину примењује на практичан живот. Наставни план гледе пофторне школе, баш оно прво захтева; т. ј. он тражи, да се сво дотле стечено знање учениково попавља, допуњује и — проширује опет у системском виду. Тиме је дакле промашио цел своју. А и за ученика пофторне школе, начин је тај и сувише одвратан, који му сваку и најмању вољу његову за науком — убија. Јер сваки знаде, да неће бити никакав богослов, приропњак, математичар и др., него — да ће орати и копати земљу. Дакле опто му систематично учење. А друго: начин је тај и Сисифов посао, за пофторну, јер захтева рада, као и у редовној школи. У неколико часова није га могуће истесати. Зато улимо љубав ученику према целини; али на онај начин, који ће му најмилији бити и којим ће путем сам, без туђе помоћи у животу ходити са успехом. Онда ће се жељена циљ постићи!

Но који би то начин најбољи био? Да још и то кажемо.

Главан посао у пофторној школи ваља да је читање. Према њему треба пробудити љубав у ученику. Јер читање је од неизмерне важности по образовање човечанства. Оно је рећи једино средство за прикупљање душевне хране. За то у ваљаним школама, час читања и није час одмора за учитеља, него је час његове највеће пажње и истрајности. Уз читање иде и писање. Осим тога још рачун. То троје ваља пофторна школа најприљежније да негује.

*) Недељна за то, што се даје само у тај дан држати. Оно што се наређује, да се зими држи пет а лети три часа — седмично, здрав разум не може одобрити. Једно, што су деца потребна својим родитељиме, било у ком послу, како лети тако и зими; а друго, што је ваљда и учитељ човек с пуућима, као и други људи. Бочити се дневно пет а и шест часова са ђацима редовне школе а после тога гонити га још да ради по један час у повторној школи, то је богами нечовечно — тирански. Још када се зна, да је учитељ за тај труд свој награђен само са 40—60 ф. годишње, докле се толика сума па и више по средњим заводима определује за сваки седмични час, онда се још очитије види непреведно захтевање. Али да! Учитељи нису професори, а професори нису учитељи. Та учитељ је и појац црквени gratis, е — па доста му је и за пет седмичних часова у пофторној школи 40—60 ф. Толика му је накнада довољна, да може друга плућа — наручити. Да правичне ли и благословене установе!

(Старински рукописи у Босни.) Под овим насловом читамо у „Позору“ ово: Дубровачки „Словинац“ саопштава неколико запимљивих одломака из писма што га је познати др. Краус писао из Сарајева В. Вулетићу-Вукасовићу. Др. Краус путовао је по Босни јесенас и поред осталих знаменитих ствари пише и ово вредном далматинском учитељу: „Нашао сам ти неколико старинских рукописа од врло велике вредности. Је ли теби што било до сада познато о каквој босанско-мухамеданској литератури, (песми и приповетци)? Ја мислим није више него мени. Али сам ја био сретнији од пређашњих путника, јер мене и Турци и Шпањолци заволеше као рођена брата свога. Нашао сам ти и древних 400 шпањолских романса. А ко би се чак томе надао, да ће јахудија пре 200 година записивати наше народне песме! А гле, ја их имам неколико писаних старим јеврејским писмом. Ако бог да здравље, потрудићу се о томе у Бечу, кад се мало смирим. Пошао сам пре месец дана с малом торбицом од куће, а сад их вучем две велике пуне, све књиге прериједке, прастаре босанске и рукописи турски, арапски, јахудијски и турскохрватски (?) речници писани од хоџа давно, давно. У листу даље опомиње Краус В. В. В. на све живље настојање око дела: „Корпус инскриптионум Славорум меридионалиум“ које би имало постати права изложба нашег народног блага.

XI. Исказ

прилога за грађење српско-православне цркваце у граду Вараждину.

У Загребу: Преузвишени г. др. Ливиј Радивојевић председник стола седморице 10 фор. Милош Зец 2 фор у Будим-Пешти: Високо кр. угарско министарство за земаљску обрану 50 фор. У Карловцу: Српска православна црквена општина 50 фор. У Банији: Грубишић Арсенија општ. благајник 5 ф. 50 н. Грубишић Сенија 1 ф. 50 н. Хубнер Ана 1 ф. Ђуро Клипа писар, Катарина Матоја, Јулијана Мандровић, Нико Шкондровић, Павао Ивануш по 50 н. У Вараждину: Др. Фрањо Ерхартић одветник, Алберт Шварц трговац, Михаило Амброшић по 5 ф. Самуило Дрекслер, Влајко Котерба, Иван Котерба, Антун Пуст трговци по 3 фор.; Јосиф Милковић трговац, Драгутин Новак каноник, Густав Клеинбергер по 2 фор.; Алберт Драгонер, Адолф Дајч и Блау, Ката удова Кошут, Фердо Пар, Ђуро Лазар бријач, Драгутин Секованић, Степан Секованић. Н. Кисекић по 1 ф.; Град Иванић 20 ф. У Бечу: Симо Станковић 1 ф. У Копривници: Православна црквена општина 30 ф. Стево Шашић 20 ф. Ђуро Вашић, Јелка пл. Ожеговић и Мијо Вашић по 10 ф.; Љубомир Живковић 5 ф., Јоцо Берута 4 ф. Шандор Ковачевић, Тошо пл. Ожеговић по 3 ф.; Мијо Коргић, Пајо Орлошић, Дејан Пескар, Марија пл. Ожеговић, Јоцо Солар. Стево Ханзлик, Максо Верли по 2 ф; Мијо Ковачевић, Симо Киндер, Игњат Уљаки, Милица Пескар, Јанко Ковачевић, Јанко Певалек, Никола Подунајец, Мирко Певалек, Блаж Либиан, Игњат Каменар, Тоно пл. Салопек, Ђуро Гаврић, Иван Ткалец, О. Фрањевци, Јоцо Певалек, Флоријан Рогожић по 1 ф. Н. Динајић, Јоцо Праснички, Андро Остриж, Фрањо Гажи, Мартин Јурјовић по 50 н.; Стеван Вало 40 н. У Дарувару: Теодор Соларић прото, Светозар Драгичевић трговац 2 ф; Стево Баришић, Марија Драгичевић и Јустина Дејановић по 1 ф. У Катинцих: Платон Соларић парох и Стево Петровић грунтовни чиновник по 1 ф. У Перковцу: Црквена општина 5 ф. Филип Шпадијер 1 ф. У Карловцих: Црква свето Никола свећа и Петро Павловски 15 ф. од појединих грађана 10 ф. 40 н., Штедионица 5 фор. У Баји: Др. Павао Ивановић председник српске црквене општине 5 фор. У Шемовцу (код Ђакова): Димитрије Ивошевић опш. бележник 3 ф. Манастири: Гргетег 20 ф., Кувеждин 5 ф., Привина Глава 4 ф., Раковац и Крушедол го 2 ф., Шишатовац 1 ф. — Укупно 399 ф. 80 н. К тому свота исказа I. до X. 4887 ф. 59 н. — Свеукупно 5287 фор. 39 нов.

Молимо најучтивије за даље великодушне прилоге, пошто нам мањка за исплаћење дуга још 1300 фор.

У Вараждину, 5. децембра 1884.

Одбор српско-православне црквене општине у Вараждину:

Ог. витез Утјешеновић-Острожински с. р.
као председник.

Херак с. р., градски рачунар. **Милан Врабчевић** с. р., градски начеоник.

ПОЗИВ

у ванредну седницу књижевног одељења „Матице Српске“.

По одлуци књижевног одељења позивају се сва гг. чланови, да изволе доћи у ванредну седницу, која ће бити 12. (24.) јануара 1885. у 3 сахата по подне.

Седница та сазива се нарочито ради тога, да се том приликом претресе предлог изасланог одбора о издавању библиотеке за народ из фонда Пере Коњевића.

У Новоме Саду 24. декембра 1884.

Председник „Матице Српске“:
Др. Ђорђе Натошевић с. р.

А. Хаџић с. р.
секретар.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ НА ЛЕТОПИС „МАТИЦЕ СРПСКЕ.“

Као што ће нашем читалачком свету познато бити, „Летопис“ је поникао из одушевљене тежње за напретком народне просвете, из ватрене жеље, да се књижевност наша подигне, и да се шири изображење у нашем народу.

Да је „Летопис“ том задатку своме одговарао савесно, показује најбоље садржина, која се налази прикупљена у „Летописима“, од којих су до сада 141 књига изашле на свет.

Али да би „Летопис“ могао постати још више будиоником народне просвете, да би могао народу нашем што чешће лепо казивати све, што му ваља знати: раширен је досадањи програм „Летопису“, те тако и опет доноси забаву и науку, а излази и чешће — четири пута у години, у свескама у величини од 8—10 табака.

Обилати садржај од двадесет и једне свеске, које су до данас изашле по овом новом програму, показује најбоље, да је „Летопис“ својски прегао, да одговори тешком задатку свом: да постане књигом народном.

Како пак књижевност заузима главно место међу потребама народног живота, и како књижевност без народне потпоре не може се развијати с успехом: то узалудно позивамо наш читалачки свет на претплату на „Летопис“.

Претплатна је цена на све четири свеске „Летописа“ за год. 1885. само 2 фор. а. вр. Дуђанска је цена свакој свесци 70 нов. а. вр.

Претплатни новци шаљу се у напред „Благајници Матице Српске“ у Нови Сад, која ће сваком претплатнику уредно и тачно шиљати „Летопис“ поштом.

Умољавамо све врле родољубе српске, а нарочито све чланове матичине, да се приме скупљања претплате.

До одвива стоји, хоће ли моћи „Матица“ равнити око „Летописа“ живљу радњу, или ће се опет морати вратити на стару меру.

Сви чланови матичини добијају „Летопис“ на поклон.

„Матица“ је чинила и чини и сада све што може, да би се ширила просвета и подигла књижевност наша: сада је на народу нашем, да делом потпомогне „Матицу“ у том племенитом и узвишеном задатку њеном.

Матица Српска.

СРБИНОВИ ЗАПИСНИЦИ

записује СРБИН-МИЛОШ ГРАБОВАЧКИ.

Излазе месечно једанпут.

Цена је за целу годину **60** новчића.

За годину ко претплати,
Тај се неће баш кајати;
Јер на мање бригу ствара,
Због шесет крајцара.

Родољубиа — скупљачима,
Пек је знано ово свима;
Пет ко скупи претплатника,
Фрај примерак записника.

Претплата се прима непрекидно од сваког броја, још се могу добити сви бројеви. — Први број изишао је месеца јула. — Новац ваља слати поштанском упутницом.

У Земуну, декембра 1884.

Србин Милош Грабовачки.

ПОЗИВ НА

XII. БЕСЕДУ С ИГРАНКОМ

коју приређују ученици срп. вел. гимназије у Новом Саду на св. Саву 14. (26.) јануара 1885. у дворани код „Јелисавете“ у корист сиромашним ученицима српске гимназије.

Улазна је цена од особе 1 фор. зу. вр. Добровољни се прилози примају са захвалношћу.

Улазнице се могу добити у књижарама браће М. Поповића, и Луке Јоцића и др., а на дан беседе у вече на каси.

Почетак равно у 7 сахата у вече.

1. „Велико Достојно“, удесио Тихомир Остојић, пева мешовити лик гимназијски.
2. „Славуј“, арабеска од Листа, свира на гласовиру гђца Олга Јефремовићева.
3. „У градини славујак“ — од З. J. J. за сопран, алт и тенор (соли и збор) сложио Толингер, уз гласовирску пратњу певају гимназисте Сава Милутиновић, Ђорђе Павковић, Богољуб Ракчић и збор.
4. „О погледај“ — из „Ђулића од З. J. J. солопесма од А. Милчинског, уз гласовирску пратњу пева гимназиста Ђура Видицки.
5. „Ај да је мени“ — удесио Тихомир Остојић, пева мушки збор гимназијски.
6. „Јетрвица адамско колено“, народна песма, пева уз гусле гимназиста Ђорђе Павковић,
7. „Молитва“ од Бранка Радичевића, сложио А. Милчински, пева мешовити лик гимназијски.
8. „Поблмомче“ од З. J. J. декламује гимназиста Петар Костић.
9. „В сладких сањах“ — четворопев, сложио Цајдрих, певају гимназисте Милоје Миладиновић, Никола Манојловић, Ђура Видицки и Стеван Живковић.
10. „Вилинско коло“, рапсодија од Јаела свира на гласовиру гимназиста Стеван Адамовић.
11. „Кад пролеће“ — од З. J. J. сложио Хорејшек, пева мешовити лик гимназијски.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног места ђаконског у Вел. Бечкереку расписује се овим стечај.

Плата, која је с тим местом скопчана, износи годишње 500 фор. а. вр. у новцу, а уз то уживаће дотични ђакон и по сеење земље.

Надтицатељи, који то место получити желе, имају своје уредно инструиране молбенице, путем својих духов. власти за 6 недеља, од првог уврштења овог потписаној конзисторији поднети.

Из конзистор. седнице у Темишвару 4. (16.) децембра 1884.

1—3 **Епархијска конзисторија.**

НАТЕЧАЈ.

Пошто се на упражњено учитељско место довољно кандидата пријавило није, расписује се овим поново стечај. Плата је учитељу 600 фор. у готовом новцу а осим тога уживаће дотични учитељ стан у нарави и добиће 30 фор. као релутум за отрев и 30 ф. путног трошка. Изабрани учитељ дужан ће бити у цркви за једном певницом појати и децу појању учити.

Сви они учитељи који ово место добити желе, нека своје добро инструиране молбенице потписаној управи најдаље до 30. јануара 1885. по ст. кал. поднесу.

У Мостару 18. децембра 1884.

1—3 **Привремена управа прав. мест. општине.**

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај на учитељско звање срп. народне вероисповедне школе у Рудни. — Рок избора је за 13. Јануара 1885. одређен, до којег дана се имају молбенице долеподписаном доставити. — Компетовати могу само они, који су сомборски приправнички испит положили и за учитеља оспособљени. —

С овим звањем скопчана је плата у готовом новцу 385 ф. слободан стан с баштом 5½ ланаца ораће земље и ½ ланца за башту. —

У дужност спада учитељу појање у цркви и с децом, држање недељне школе и пероводство у црквено-школској општини. —

Из главне седнице црк. школ. рудњанске општине држане 12, Децембра 1884. год.

Алекса Павловић,
подпредседник.

3—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА К. МАТИЋА

У НОВОМ САДУ

потребује једног спомоћника који је вешт продавац. Може одма ступити. 1—8

Власник и издавалац Милица Свет. Милетића. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.